

16.1.2017

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

18 -01- 2017

STM100:00/2016

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: Lausuntopyyntö STM 100:00/2106

SÄTEILYLAIN KOKONAISUUDISTUS

Palkansaajajärjestö Pardia ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta normista ja esittää kantanaan seuraavaa.

Pardia mielestä on hyvä, että röntgenhoitajalla, lääketieteellisen säteilynkäytön asiantuntijana, on mahdollisuus toimia säteilyturvallisuusvastaavana terveydenhuollon röntgentoiminnassa tai eläinröntgentoiminnassa. Edelleen on tärkeää määrittää säteilyturvallisuusasiantuntijan ja säteilyturvallisuusvastaavan tehtävät ja vastuut riittävän selkeästi, jotta säteilylainsäädännön tavoitteet turvataan. Työnjaossa on huomioitava myös röntgenhoitajan laaja osaaminen säteilyturvallisuusasioissa.

Pardia:n mielestä esityksessä on riittävän yksityiskohtaisesti todettu toiminnanharjoittajan velvollisuudesta huolehtia säteilytoimintaan osallistuvien täydennyskoulutuksesta. Periaate dokumentoida työntekijäkohtaisesti säteilysuojelun täydennyskoulutuksesta tulisi ulottaa Pardia:n mielestä kaikkeen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutukseen.

Pardia pitää tärkeänä, että säteilysuojelun täydennyskoulutusvelvoite koskee kaikkia säteilyn käyttöön osallistuvia työntekijöitä ja kriteerit on määriteltynä työtehtäviätasolla.

Pardia:n mielestä on tärkeää, että korkeakoulut (YO ja AMK) luovat kansallisen säteilysuojelun koulutusohjelman Suomeen.

Säteilyturvallisuusasiantuntijalta ja -vastaavalta tulee edellyttää koulutusohjelman suorittamista ja se voi sisältyä myös osaksi perus- tai jatkokutkintoa tai täydennyskoulutuksena. Koulutuksen suorittaminen antaa kelpoisuuden toimia ym. tehtävissä.

Pardia suhtautuu varauksellisesti kaupallisten yritysten mahdollisuuteen järjestää ko. koulutusta. Säteilysuojelukoulutuksen laadunvarmistuksen näkökulmasta on hyvä, että koulutusvastuu säilyy koulutusinstituutioilla. Tästä näkökulmasta on hyvä, että myös Säteilyturvakeskukselta tulee pyytää lausunto koulutusohjelmasta ennen koulutuksen aloittamista (koulutuslupa).

Pardia:n mielestä on tärkeää, että myös ulkopuolisen työntekijän työnantajalla olisi yhtäläinen vastuu huolehtia työntekijän säteilysuojelusta. Edelleen on perustelua säätää toiminnanharjoittajan velvollisuudesta selvittää työntekijän aiempi säteilyaltistus ennen säteilytyön aloittamista.

Säteilytyöntekijät luokitellaan säteilysuojelun järjestämistä varten luokkiin A ja B. On tärkeää tarkistaa säännöllisesti säteilytyöntekijän luokitus, koska altistusolosuhteet saattavat samankin työnantajan sisällä vaihdella. Hyvä, että valtioneuvoston asetuksella tullaan antamaan tarkemmat säännökset luokittelusta. Luokkaan A kuuluvien osalta toiminnanharjoittajan on järjestettävä säännöllinen terveydentilan seuranta.

Pardia pitää tärkeänä, että lakiehdotus säteilyyn perehtyvän työterveyslääkärin kelpoisuudesta viedään tavoitteellisesti loppuun ennen uuden säteilylain voimaan astumista.

Säteilytyötä tekevän oikeusturvan kannalta on hyvä, että työnantajalla ei ole oikeutta päättää työsuhdetta työntekijän säteilyaltistuksen annosrajan ylittyessä, vaan työntekijä on tarvittaessa siirrettävä toiseen tehtävään.

Lääketieteellisen altistuksen oikeutuksella tarkoitetaan sitä, että arvioidaan säteilylle altistavasta tutkimuksesta, toimenpiteestä tai hoidosta odotettavaa hyötyä potilaalle ja toisaalta altistumisesta aiheutuvaa haittaa.

Oikeusharkinta voidaan jakaa kolmeen tasoon: 1) lääketieteellinen säteilyn käyttö on oikeutettua, 2) Lääketieteellinen säteilyn altistus on tyypillisesti oikeutettua tietyllä lääketieteellisellä indikaatiolla, 3) Arvioidaan oikeutusta yksilöllisesti esim tietyn potilaan kohdalla.

Pardia: n mielestä on perusteltua, että oikeutusharkinnassa edetään aina tasolle 3 saakka. Lääkärillä on hoitosuunnitelmaa tehtäessä velvollisuus tehdä aina oikeutusarviointi. Tämän oikeutuksen varmistaisi lääketieteellisestä altistuksesta vastaava lääkäri (kuten radiologi).

Lääkärin valtuuttamana oikeutusprosessiin voisi myös osallistua käytännön menettelyin röntgenhoitaja, oikeutuksen varmistamiseksi. Tämä on Pardia:n mielestä perusteltu ratkaisu, koska röntgenhoitajalla on tietämystä esimerkiksi tarpeellisten kuvausprojektioiden menettelystä (mm. kuvantamissuosituksen mukainen lähete?).

Lääketieteellisen altistuksen optimoinnilla tarkoitetaan säteilyaltistuksen rajoittamista siihen määrään, joka on välttämätöntä tarkoitetun tutkimus- ja hoitotuloksen saavuttamiseksi tai toimenpiteen suorittamiseksi.

Pardia pitää tärkeänä, että optimointiin osallistuva ammattiryhmässä on riittävästi optimoinnin osaamista. Ammattiryhmässä tulee aina olla mukana myös röntgenhoitaja, joka tuntee tutkimuksen tai hoidon teknisen toteutuksen.

Toiminnanharjoittajan on käytettävä potilaan säteilyaltistuksen vertailutasoja, joita tulee soveltaa oman säteilytoiminnasta aiheutuvan potilaan säteilyaltistuksen arvioimiseen. Pardia pitää hyvänä, että Säteilyturvakeskus tulee jatkossakin antamaan tarkempia määräyksiä käytännön menettelyistä säteilyaltistuksen optimointiin.

Esityksen mukaan röntgenhoitaja voisi tehdä itsenäisesti lähetteen mukaisen säteilylle altistavan tutkimuksen tai antaa suunnitelman mukaisen hoidon.

Muu terveydenhuollon ammattihenkilö voisi säteilyn lääketieteellisestä käytöstä vastaavan lääkärin valvonnassa avustaa sellaisen röntgenlaitteen käytössä, johon hänet on koulutettu. Edelleen esitetään, että lääkäri voi valtuuttaa lisäkoulutuksen saaneen isotooppikuvantamiseen perehtyneen muun th:n ammattihenkilön suorittamaan isotooppilääketieteen yhdistelmälaitteella tehtävän röntgentutkimuksen, jos röntgenhoitajaa ei ole käytettävissä (sh, bioanal.).

Pardia pitää tärkeänä, että muun th:n ammattihenkilön lisä- ja täydennyskoulutus on tässä riittävää ja tutkimusten optimointiin osallistuu moniammatillinen työryhmä (rh, fyysikko, rad).

Tavanomaisia hammasröntgenkuvauksia (sis. intraoraali, kefalostaatti- ja panoraatomografiakuvaukset) voisi tehdä hammasröntgenkuvauksiin ammatillisen koulutuksen saanut henkilö, mutta kartiokeilatografiakuvaukseen uudehkona teknologiana vain koulutuksen saanut röntgenhoitaja, kun tästäkin tulevaisuudessa tulee tavanomaista hammaskuvantamista voi kuvauksen suorittaa valtakunnallisen ammatillisen hammaskuvauksenkoulutuksen suorittanut henkilö. Pardia kysyy, mikä koulutus tällaisella henkilöllä on peruskoulutuksena ja millainen koulutus on hammasröntgenkuvauksen ammatillinen koulutus? Säädos on tässä mielessä epämääräinen.

Esityksen mukaan sairaanhoitajalle ja suuhygienistille annettaisiin rajattu oikeus kirjoittaa lähete röntgentutkimukseen.

Pardia:n mielestä on perusteltua, että riippumatta siitä, kuka röntgenlähetteen kirjoittaa, on lääkäri aina vastuussa röntgentutkimukseen lähettamisestä.

Edelleen Pardia pitää tärkeänä, että rajoitetun lähetteen kirjoittamisoikeuden laajentuessa sairaanhoitajille ja suuhygienisteille, tulee riittävästä käytännön kokemuksesta ja lisäkoulutuksesta varmistua, ennen oikeuden saamista. On tärkeää, että tästä työkokemuksesta ja lisäkoulutuksesta tullaan erikseen säätämään valtioneuvoston asetuksella.

Pardia:n mielestä tulevaa lisäkoulutuskokonaisuuden laajuutta ja tasoa suunniteltaessa tulee vertailua tehdä olemassa olevaan sairaanhoitajien rajattuun lääkkeenmääräämiskoulutukseen.

Pardiary kannustaa korkeakouluja ja STM yhdessä valmistelemaan valtakunnallista koulutuskokonaisuutta.

Edelleen Pardia:n mielestä on tärkeää, että rajaukset röntgenlähetteen kirjoittamiseen määritellään riittävän selkeästi.

Mikko Älkäs
Asiamies